Verojaosto 16.11.2023

Asia: HE 37/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamiseksi

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry (jäljempänä Panimoliitto) kiittää mahdollisuudesta saada tulla kuulluksi ja lausua vastineensa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamiseksi 1.1.2024 lähtien.

1. Keskeiset huomiot

a. Hallituksen esityksen mukainen alkoholiveron muutos on isossa kuvassa oikeansuuntainen, mutta verotuksen tuoteryhmien välisen vinouman korjaaminen edellyttää kuitenkin hallituksen esitystä suurempia rakenteellisia muutoksia.

b. Juoman alkoholipitoisuudella pitäisi olla merkitystä, mutta ei valmistustavalla. Tämä perusajatus ei konkretisoidu hallituksen esityksessä, eikä siten osoita johdonmukaisuutta. Verotuksen tulisi ohjata kohti matala-alkoholisia juomia.

c. Suomen tulee tulevalla EU-parlamenttikaudella vahvasti tukea näkemystä, että alkoholeille olisi vain yksi, yhtenäinen verorakenne ja näin selventää rakenteiden monimutkaisuutta. Samanvahvuisia alkoholijuomia tulisi verottaa samalla tavalla.

d. Verorakenteen muutoksella olisi positiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan laajemmin:
- Terveyspoliittisesti: Kulutuksen ohjaaminen vahvemmin kohti matala-alkoholipitoisia juomia olisi linjassa mm. WHO:n suosituksien kanssa.
- Elinkeinopoliittisesti: Kotimaisen tuotantoketjun ja kilpailukyvyn kehittäminen suhteessa ulkomaiseen kilpailuun ei heikkenisi.

2. Yleistä

Suomalaisen panimo- ja virvoitusjuomateollisuuden toimintaympäristöön ovat vaikuttaneet viimeisien vuosien aikana suuresti julkisen vallan tekemät veroratkaisut. Suomen alkoholivero – ja erityisesti panimojuomiin kohdistuvat verot – ovat olleet vuosikymmeniä huomattavasti korkeampia kuin EU-maissa keskimäärin. Samoin Suomessa on vuosikymmeniä maksettu kotimaassa valmistetuista juomista kuten oluesta ja perinteisestä lonkerosta huomattavasti korkeampaa veroa kuin esim. ulkomailla valmistetusta viinistä. Suomessa pelkästään olutvero on yli 19-kertainen EU:n päättämään minimiveroon nähden, joten verotusta voi jo pitää EU:n yhteismarkkinoiden hengen vastaisena.

Esityksen mukainen oluen veromuutos on isossa kuvassa oikeansuuntainen. Terveyspoliittisesti, kulutuksen ohjaaminen vahvemmin kohti matala-alkoholisia juomia on linjassa mm. WHO:n suosituksien kanssa ja tätä linjaa on jatkettava koskemaan kaikkia juomakategorioita. Vain alkoholin määrällä suhteessa valmisjuomalitraan on merkitystä, ei valmistustavalla. Tämä perusajatus ei kuitenkaan konkretisoidu hallituksen esityksessä, eikä siten osoita johdonmukaisuutta alkoholipolitiikassa.

Vaikka olutveron hyvin maltillinen lievennys onkin askel oikeaan suuntaan, olutveron lasku on kuitenkin niin vähäinen, että Suomen maine EU:n tiukimpana oluen verottajana ei muutu. Siitä huolimatta, että naapurimaat Ruotsi ja Viro ovat kiristämässä verotustaan, veroero ja sen vaikutus kuluttajahintoihin tulee pysymään todella suurena naapurimaiden eduksi.

3. Vaikutus toimialaan, arvoketjuun ja matkustajatuontiin

Suomessa panimo- ja virvoitusjuomateollisuuden alle kuuluu oluen valmistuksen ja myynnin lisäksi eurooppalaisesta panimoteollisuudesta poiketen myös muita juomakategorioita, kuten siideri, lonkero, virvoitusjuomat ja kivennäisvedet. Panimoalan työllistävä vaikutus on koko arvoketjussa noin 24 000 henkilöä, maanviljelijästä logistiikkayrityksen kautta aina ravintoloihin ja kauppoihin. Korkeat valmisteverot heikentävät panimoalan yrityksien kannattavuutta ja kykyä investoida, lisätä työpaikkoja ja panostaa vientiin.

Korkeilla valmisteveroilla on myös suora yhteys korkeisiin kuluttajahintoihin. Korkeat kuluttajahinnat vaikuttavat myös ravintoloiden ja muiden jälleenmyyjien työllistämiskykyyn. Tämänhetkisessä taloustilanteessa kuluttajien ostovoiman laskiessa vaikutus erityisesti Horeca-sektoriin on voimakas ja veronkorotukset, joilla on suora vaikutus hintoihin, ei tule ravintoloita auttamaan. Vuosia jatkunut veropolitiikan linjaus on johtanut siihen, että alkoholijuomien matkustajatuonti ja verkko-ostot ovat suurempia kuin nautittujen juomien määrä ravintoloissa.

Esityksessä lähdetään siitä, että oluen alkoholiveron lasku näkyisi rajakaupan vähenemisessä. Suomalaiset matkailijat toivat ulkomailta vuonna 2022 lähes 37 miljoonaa litraa alkoholijuomia. Internetistä tilattiin 23 miljoonaa litraa. Panimojuomien osalta määrä on ollut kasvussa viime vuosina. Ylivoimaisesti tuoduin alkoholijuoma on olut. Toiseksi eniten litroina tuodaan siidereitä ja mietoja juomasekoituksia kuten lonkeroita. Matkustajatuonnin ja etäkaupan vuoksi – joka tulee jatkumaan veromuutoksien jälkeen – Suomen valtiolta jää saamatta noin 200 miljoonaa euroa verotuloja joka vuosi.

Hallituksen esityksessä mainitaan, että olisi mahdollista verottaa lievemmin myös juomasekoituksia ja näin ohjata kulutusta mietojen suuntaan. Esimerkiksi etyylialkoholin juomaryhmässä vero voitaisiin rakennedirektiivin mukaan porrastaa ja 5,5-tilavuusprosenttisille long drink -juomille voitaisiin säätää alempi verotaso kuin tätä vahvemmille saman juomaryhmän tuotteille. Tällä voisi jo olla vaikutusta rajakauppaan, sillä suomalaisten lonkeroiden hakeminen Virosta on kasvanut voimakkaasti ja veronkorotuksen jälkeen se tulisi vain lisääntymään nyt esitetyn mallin seurauksena.

Suomessa toimivat panimot – niin pienet kuin isot – valmistavat useita eri kategorioihin liittyviä juomia. Heihin ei vaikuta vain erittäin monimutkainen alkoholiverorakenne, vaan myös sekava ja epäoikeudenmukainen virvoitusjuomaverotus. Lähes vuosittaiset veromuutokset luovat kohtuuttoman suurta hallinnollista taakkaa vain yhdelle toimialalle**.** Lainsäätäjän toiminta yritysten kannalta on ennakoimatonta eikä yritysvaikutuksia oteta tarpeeksi vahvasti huomioon lainsäädäntöprosessissa.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi selvästi näkyy myös pisteveroihin liittyvä yleinen problematiikka, sillä erittäin matala-alkoholisien juomien verotusta (alle 3,5 tilavuusprosenttia) ei voida esityksen mukaan laskea, sillä se on jo nyt osittain matalampi kuin virvoitusjuomavero. Veron todellinen ohjaavuus kohti erittäin matala-alkoholisia tuotteita jää heikoksi.

4. Syrjimättömyyden periaate verolainsäädännössä

Suomen soveltaman alkoholipolitiikan perusta on ollut terveyspoliittinen ja sitä kautta alkoholista aiheutuvien haittojen vähentäminen. Verotuksellinen ohjaavuus miedompiin juomakategorioihin on ollut myös mm. Maailman terveysjärjestö WHO:n näkemys. Hallituksen esityksen luonnoksessa ei ole kuitenkaan esitetty mitään terveydellisiä perusteluja sille, miksi eri valmistustavoilla valmistettuja, samanvahvuisia juomia tulisi verottaa eri tavalla. Juomien eriarvoistaminen valmistuskeinojen mukaisesti on syrjivää, mikäli se ei perustu terveyspolitiikkaan.

Hyvän ja toimivan verojärjestelmän edellytys on oikeudenmukaisuus. Oikeudenmukainen verolainsäädäntö kohtelee samanlaisia ja samankaltaisia tapauksia samalla tavalla. Mahdollista eriarvoisuutta tulee tarkastella alkoholiveron taustalla olevien tavoitteiden valossa. Jos kahta alkoholipitoisuudeltaan samanvahvuista juomaa kohdellaan verotuksellisesti eri tavalla vain siksi, että juomat on valmistettu eri menetelmin, on valtiolla oltava eriarvoiseen kohteluun laillinen peruste. Jos taustalla on esimeriksi kansanterveyden suojelemiseen liittyvä peruste, on pystyttävä perustelemaan, että ankaramman verotuksen kohteena oleva juoma (esim. etanolipohjainen lonkero) johtaa valmistusmenetelmänsä vuoksi haitallisempiin terveysvaikutuksiin kuin jollain toisella tavalla valmistettu juoma (esim. käymisteitse valmistettu lonkero).

Mitään tieteellistä pohjaa ei ole sille, että valmistustavalla olisi vaikutusta alkoholin haittavaikutuksiin ja nykyisellään hallituksen esitys ei anna kuvaa oikeudenmukaisesta ja loogisesta alkoholipolitiikasta.

PANIMO- JA VIRVOITUSJUOMATEOLLISUUSLIITTO RY

Tuula Loikkanen

Toimitusjohtaja